Ассаламу гIалайкум!

Ахихъан

Газета бахъизе байбихьана 1937 с. Унсоколо районалъул газета «Садовод» sadovoduns@yandex.ru

№ 44 (7184) 30 октябрь Рузман 2015 сон. Газета биччала моцIида жаниб 4 нухалъ. Багьа 7 гъурущ

Собраниялъул сессиялъул заседание

Араб анкьалда тIобитIана районалъул Собраниялъул сессиялъул заседание. Гьениб балагьиялде босун букIана:

I. 20I5 соналда «Унсоколо район» МОялъул бюджеталда дандеккей гьаби.

2. «Унсоколо район» МОялъул бюджеталъулаб гIуцIиялъул ва бюджеталъулаб процессалъул Положение тасдикъ гьаби.

3. ГIаммаб лъай кьеялъул гьоркьохъел ва байбихьул школазда хIалтIулал бакIазул бугеб х1ал рук1алиде ккезаби.

Ахирисеб суал хадусеб сессиялда тIубазабизе нахъ бахъун тана.

ГI. ХIамзатов ракIалде щвеялъе

Турнир унеб буго

Нилъер тахшагьар МахIачхъалаялда райадминистрациялъул гIолилазда гьоркьоб хIалтIи гьабулеб комитеталъул х1аракаталдалъун унеб буго балагьаб къагIидаялъ нилъедаса ватIалъарав судья ГIумар ХIамзатов ракIалде щвеялъе спортивияб турнир. Гьенир гIахьаллъулел руго I6 команда. Районалдаса абуни 200 гIан чи гIахьаллъулев вуго къецазда. Гьезие салам кьезе рачIун рукIана районалъул БетIерасул ишал тIуралев ГIиса НурмухIамадов ва Дагъдорконтроль ГКУялъул нухмалъулев Шамиль ГIалиев (гьев ккола Бекьилъ росулъа).

Тадбир тIобитIизе кумек гьабуразе ва гIолилазул тIалаб гьабуралъухъ районалъул гIолилаз баркала загьир гьабулеб буго нухмалъиялъе ва спонсоразе.

Сураталда: къецалъул г1ахьалчаг1и

Экстремизм-терроризм

ГIатIидаб данделъи тIобитIана

<u>Гьаб соналъул 2I октябралда районалъул бетIерасул ишал тIуралев ГI. НурмухIамадовасул нухмалъиялда тIобитIана АТКялъул ва росабазул гIадамал гIодобе биччараб гIумруялде ахIиялъул Комиссиялъул гIатIидаб данделъи. Гьенир гIахьаллъана РФялъул НАКалъул вакилзаби М. В. Качалин, П. В. Василенко, П. М. Шипицин, РДялъул мугIрузул территориялъул вакиласул зам. ГI. МухIамаддадаев, РДялъул бетIерасул кумекчи, РДялъул АТКялъул вакил С. М. Сайпов, РДялъул Правительствалъул ва БетIерасул аппаратпалъул жанисел органазул рахъалъ отделалъул зав. Г. М. ХIажиев, Россиялъул МВДялъул вакил Р. Э. Комов.</u>

Балагьиялде росун рукIана:

I. Ракълилаб гIумруялде тIад руссине бокьун, ракълилаб гIумруялде тIад руссиналъе гьоркьохъанлъи гьабулеб Комиссиялде хитIаб гьабурал, Генуб росулъа полициялъ жал Уголовнияб кодексалъул 208 статьялъул 2 часталда рекъон ралагьулел рукIарал Р. ГIалихIажиевасул ва Г. Камилбековасул суал.

2. АТКялъул гьединго терроризмалдегун экстремизмалде данде хIалтIи гьабулел киналго ведомствабазул хIалтIи районалда, хIасил кьоледухъ гIуцIи.

<u>ХIукму гьабуна:</u>

I. Терроризмалъулгун экстремизмалъул идеологиялъул нухда рук1ун мекъи ккарал ракълилаб гIумруялде тIад руссинариялъул Комиссиялъ балагьиялде босизе, гьеб идеологиялдаса инкар гьабурал Генуб росулъа гражданал Р. ГIалихIажиевасул ва Г. Камильбековасул суалазухъ.

2. Экстремизмалъулгун терроризмалъул идеология гIадамазда гьоркьоб тIибитIизабиялде данде гьабулеб профилактикияб хIалтIи Унсоколо районалда жеги кутаклъизабизе.

ГIатIидаб заседаниялдаса хадуб АТКялъул вакилзаби, ракълилаб гIумруялде гIадамал ах1иялъул Комиссиялъул членал, районалъул бетIерасул ишал тIуралев ГI. НурмухIамадовгун цадахъ, щвана Генуб росулъе. Гьенир гьел дандчIвана Генуб росдал администрациялъул бетIер А. МухIамадовгун ва Унсоколо районалъул имам Гъ. Абакаровгун.

Генуб росулъ ва тIубанго Унсоколо районалда терроризмалъулгун экстремизмалъул идеологиялде данде гьабулеб хIалтIухъ Генуб росдал бетIерасе, районалъул имамасе ва гIадлу-низам цIуниялъул блокалъул хIалтIухъабазе т1аде рач1араз кьуна лъикIаб къимат.

РФялъул НАКалъул вакилзабаз, РДялъул АТКялъул аппаратпалъ ва ГТОялъул хIалтIухъабаз кIудияб методикиябгун практикияб кумек гьабуна районалда терроризмалъулгун экстремизмалъул идеология гьукъиялъе.

Райадминистрациялъул пресс-центр

Районалъул цIияв имам тIамуна

Гьал къоязда Унсоколо районалъул Шамильхъала поселокалде рачIун рукIана РДялъул муфтиясул тIоцевесев зам. АхIмад-хIажи Кахаевасул бетIерлъиялда гъоркь хасаб делегация. Гьениб тIобитIана росабазул имамзабиги гIахьаллъараб совещание. Гьоркьоб лъун букIана районалъул цIияв имам ГъазимухIамад-хIажи Абубакаров тIамиялъул суал.

Гьединго Ах1мад-х1ажи Кахаев дандчIвана районалъул бетIерасул ишал тIуралев ГI. НурмухIамадовгун. Гьез дандрана цадахъ рекъон социалиябгун рухIияб цебетIей районалда букIинабиялъул хIакъалъулъ суалал.

Министерство труда и социального развития РД сообщает, что ООО «Глобус» (г. Нижневартовск, Ханты-Мансийского автономного округа – Югры) осуществляет подбор специалистов для работы вахтовым методом (не менее 3-х месяцев) на Ванкорском нефтегазовом месторождении.
На сегодняшний день требуются автокрановщики (15 чел.), стропальщики (80 чел.), водитель категории «D» (5 чел.), водитель категории «Е» (5 чел.). Работникам предоставляет жилье, трехразовое питание, спецодежда и заработная плата от 55 тыс. руб., а также оплачивается проезд из города Нижневартовск до Ванкорского нефтегазового месторождения (место работы)

Налогазда хурхун - данделъи

Араб анкьалда районалъул администрациялда тӀобитӀана налогазул налъи бугел учреждениял-организациязул нухмалъулел ва бухгалтералги гӀахьаллъараб данделъи. Гьеб бачана районалъул администрациялъул бетӀерасул зам. ХI-М. ГӀамирхановас.

Данделъиялда балагьана гьаб соналъул I сентябралде учреждениял-организациязда налогал ракӀариялда хурхун бугеб хӀалалъул ва бихьизабуна аслияб къагӀидаялъ налъи лъугьун бугин ракьазул ва буголъиялде бачӀунеб налог бакӀаричӀолъиялъ,-абун.

Учреждениял-организациязул нухмалъулезда бичӀчӀизабуна гьел гӀунгутӀаби тӀагӀинаричӀого рес гьечӀилан ва хадубккун гьединаб ахӀвал-хӀал биччазе бегьиларилан бихьизабуна.

Поздравление

От коллектива администрации района, лично от себя, поздравляю Газимагомедова Гамзата Газимагомедовича с награждением государственной наградой – медалью ордена «ЗА ЗАСЛУГИ ПЕРЕД РЕСПУБЛИКОЙ ДАГЕСТАН».

Разделяем с Вами радость нынешнего успеха и твердо верим в дальнейшие победы на организаторском, научном, декоративно-прикладном и новаторском поприщах.

Желаем Вам неиссякаемой жизненной энергии, крепкого здоровья, благополучия и новых профессиональных успехов на благо населения Унцукульского района, Республики Дагестан и России.

С поздравлением и.о. главы МО «Унцукульский район»
Иса Магомедович Нурмагомедов.

В. В. Путиниде божилъи буго

ВЦИОМалъ халкъалда гьоркьоб гьабураб цӀех-рехалъул хӀасилалда баянлъана Россиялъул 89,9 проценталъ улкаялъул Президент В. Путиниде божилъи гьабулеб букӀин. Исана июлалда гьабураб цӀех-рехалъул хӀасилалдайин абуни баянлъун букӀана халкъалъул 89,1 проценталъул Путиниде божилъи бугебльи. Гьелдаса нахъе араб чанго моцӀалда жаниб президентасул рейтинг саламатго цӀикӀкӀун буго.

Район гӀуцӀун - 80 сон: нилъер гӀадамал

КъанагӀатаб бажариялъул гӀадан

Тарихалъулъе ана революциялъул ва цӀакъго хӀалуцарал, бияп гӀодоре тӀурал рагъал ккараб къоабилеб гӀасру. Миллионал гӀадамаз жидерго гьайбатаб гӀумро кьуна гьаб жакъасеб бакъулаб къоялъе гӀоло. Дол соназул киналго захӀмалъаби: ракъиги, лъикӀаб гьечӀеб рукӀа-рахъинги, ракӀалъе бищунго хирияв ва рокьулел гӀага-божарал гӀадамал ратӀалъиги хӀехьезе ккана нилъер умумаз, гьезул кӀудиял эбелаз ва эменаз.

Амма дол захӀматал соназ жеги цӀикӀкӀун щулалъана дагъистаниязул гӀамал-хасияталъул лъикӀал рахъал – бихьинчилъиги къохӀехьейги, къвакӀиги, гӀагараб Дагъистаналъул ракьалдехун бугеб лъугӀи гьечӀеб рокьиги. Гьел соназда гӀун рачӀана кигӀанго нилъее бокьичӀониги гӀумруялдаса ратӀалъун унел ругел къадру-къимат бугел руководительзабазул кӀудияб къукъа. Гьел гӀадамаз тӀалаб гьабичӀо жидеего хъулухъалъулъ тӀадегӀанлъи, рихьизаричӀо гьез жалго, гьезие бокьана гӀагараб Дагъистан. Гьез нахъа тана захӀматаб гӀумруялъул нух, кӀоченчӀо ракъарал лъимерлъиялъул сонал, лъачӀо эбелинсул хӀеренлъиги хинлъиги. ГӀемерисел гьел гӀуна лъималазул рукъзабахъ-интернатазда. Гьедин букӀаниги нилъерго халкъалдехун гьезул букӀана гӀорхъи гьечӀеб рокьи, ругьунлъана рохелги кваралиги бичӀчӀизе. Нилъедаса ратӀалъана махщел-гьунар бугел, нилъ киналго хӀайран гьарулеб гӀел.

Республикаялъул тарихалда гьез тараб мустахӀикъаб бутӀаялда гьоркьоб рикӀкӀине бегьула рарал лъел электростанцияги, росдал магӀишаталъулгун промышленниял бакӀалги, школалги, ВУЗалги, театралги, ансамблялги. ГӀадамазда гьоркьоб жидерго гӀадатлъиялъ машгьурлъана ва цогидаздаса ратӀа рахъизе кӀвана ГӀ. Даниялов, М-С. ГӀумаханов, Ш. ШихсагӀидов, Ш. ИсмагӀилов, М. Шамхалов ва цогидалги нухмалъулел. Гьел рокьулаан, ракӀ-ракӀалъ дандчӀвалаан колхозаздагун совхозазда, фабрик-заводазда. ГӀумруялъул мурадлъун гьел гӀадамазул букӀана гӀагараб Дагъистаналъе хъулухъ гьаби. Гьелъие гӀоло гьел хӀалтӀана къасиги-къадги, жидедаго барахщичӀого, жаналда, сахлъиялъул хал гьабичӀого.

Жакъа «ЦӀиял дагъистаниязъ» ралел ругел чӀахӀиял кӀалгӀабахъ ва гьундухъ балагьараб заманалда кигӀанго бокьичӀониги ракӀалде бачӀуна нилъер цере рукӀарал хӀакимзабазул букӀараб гӀадатияб гӀумро-яшав.

Гьединаб хӀайранлъигун гӀемераз ракӀалде щвезаюла лъабкъоябилел соназ республикаялъул культураялъул министервалъе нухмалъи гьабурай гьайбатай магӀарулай Губаханова Изумруд ХӀажиевна.

Абула гьветӀ щулияб букӀунарин гьелъул кьалбал лъикӀал гьечӀони,-ян. Умумазул рахъалъ битӀ ккана Изумруд ХӀажиевналъе. Гьаюна гьей 1915 соналда. Гьелъул эбел Умагьани йикӀана Шамил имамасул машгьурав наиб ХӀажимурадил васасул яс. КӀудияй эбел Залму росасе ун йикӀана доб заманалда Дагъистаналдаго машгьурав даран-базар гьабулев чи Якъуб ГӀисакъовасе (ГӀашилтӀаса ред.) Гьев вукӀана хӀатталдаса ун ракӀ гӀатӀидав ва гьалбал хирияв чи. Гьесул рокъоре гӀемер ракӀарулаан М. Дахадев, ХӀоцоса

Нажмудин, Жамалудин Къоркъмасов, М-М. Мавраев, М. М. Хизроев ва цогидалги. Жиндирго тӀолабго бечелъиги пачалихъалъе пайдаялъе кьун гьес гӀумру гьабулеб букӀана Буйнакскиялъул рагӀалда жиндирго лъималазул лъималазда гьоркьоб. ГӀумруялъул ахирисел къоязде щвезегӀанги Изумрудица ракӀалде щвезавулаан жиндиего цӀакъ вокьулев вукӀарав кӀудияв эмен.

Гьелъ кидаго кӀочене теччӀо жиндирго инсудехун букӀараб ракӀалде щвеялъул асар. Гьев вукӀана Дагъистаналда сахлъи цӀуниялъул гӀуцӀарухъабазул цояв, Уллубий Буйнакскиясул божарав чи, лъай къеялъулгун бичӀчӀи кьеялъул бюроялъул жигарав член. Живго гьев Гъоркьа Хъазанищеялдаса вукӀаниги гьес дагьаб хӀалтӀи гуро гьабураб магӀарухъ, хасго ГӀанди округалда медицинаялъул хъулухъ гьаби гӀуцӀиялъул ишалда. Хадув гьев сахлъи цӀуниялъул министерствалда хӀалтӀулеб заманалда гӀемер сапаразде унаан Дагъистаналъул рикӀкӀадал районазде. Гьединан иргадулаб сапаралъ магӀарухъе араб заманалда – 1928 соналда гьев гӀумроялдаса ватӀалъана, гӀумру гьабиялъе кинаб букӀаниги сурсатги гьечӀого хъизанги кӀиго гьитӀинаб лъимер – 13 сон барай Изумрудги 11 сон барай Меседоги нахъе тун. Гьеб мехалда хъизан Умаьани лъугьана медицинаялъул техникумаялде. Гьелъ хадуб ракӀалде щвезабулаан жидеца гӀумро гьабулеб букӀанин гӀорцӀизегӀан кваназе жоги гьечӀого,-ян. Гьелдаса дагьаб хадуб Изумруд цӀализе ана Буйнакск шагьаралъул педагогикияб техникумалде, гьитӀинай Меседо кечӀ-бакъаналъе махщел бугей гӀадан йикӀиналъ Татам Мурадовас хӀалтӀизе йосана радио-комитеталде, харж гьениб дагьаб гурони букӀинчӀониги гьелъ кумек гьабуна гьезие чӀаго хутӀизе.

Педтехникумалда цӀалулел соназда Изумрудил рукӀана гӀемерал лъикӀал ва гӀагарал гьудулзаби – профессор-этнограф Сакинат ХӀажиева, Марям Самедова, ПатӀимат Касимова, Марям Нахибашева ва цогидалги. Сакинат ШихсагӀидовналъ гӀемер ракӀалде щвезабулаан цадахъ цӀалулел рукӀарал сонал, магӀуги чвахулаго бицана гьелъ дол соназул, кванaзе чедги гьечӀого, ракъуцаги холаго ясал цӀализе унел рукӀараб куцалъул хӀакъалъулъ.

Гьаниб абичӀого гӀоларо, педучилище дол соназда букӀанин гӀолохъанаб Дагъистаналъул интеллигенциялъул кадраби аслияб куцалда куцалеб къебелъи гӀадаб бакӀ. Гьелъие нухмалъи гьабулеб букӀана Прагаялда университет лъугӀарав МухӀамадмирза Губахановас. Эмиграциялде гьев ккун вукӀана «ГӀалхулаб дивизиялъул» офицер, жиндирго имгӀаласда цадахъ. Дол соназда республикаялъул нухмалъулев Жамалудин Къоркъмасовасул кумекалдалъун инсуда кӀвана жиндирго вас гӀагараб ВатӀаналде – Дагъистаналде тӀад вуссинавизе. Педучилище лъугӀарай, бигьаго екизе кӀолей яс Изумруд рекӀее гӀуна училищеялъул директорасул вацасе Айдемирие.

Эбелалъул рахъалдасан Разиятил кӀиявго вац Губахановал рукӀана XIX гӀасруялъул бакьулъиялда Дагъистаналда вукӀарав машгьурав гӀалимчи ЧӀикӀаса Айдемирил наслуялъул чагӀи – гьел кколаан гӀалимчи –лингвист П-К. Усларил иш цебехун бачарал чагӀи. Губахановазул хъизаналда лъай боси букӀана кидаго цебесеб бакӀалда, гьезул рокьоб букӀана кӀудияб библиотека, гьезул цо бутӀа жакъа къоялдеги цӀунун хутӀун буго. Данделъарал гӀолохъанал рослъади цӀализе ана Владикавказалде, рос цӀализе лъугьана доб заманалда машгьураб Горский росдал магӀишаталъул инстуталде, Изумруд – педагоголъиялъул институталъул биологиялъул факультеталде. ЛъикӀал къиматазда институт тӀагӀизабурав Айдемирие лъикӀаблъун бихьизабулеб букӀана гьенивго анспирантуралде цӀализе лъугьине. ЦӀунизе хӀадурго букӀана диссертацияги, амма анищ тӀубазе хъван букӀун гьечӀо.

Байбихьана рагъ. ВатӀан цӀунизе ана рос Айдемир. 1942 соналда лъукъарав росасде щвезе госпиталалде ана Изумруд, цересел гӀагарлъиялъул гӀадамазда аскӀор лъималги тун. Рокъое тӀад юссиналде гьелда гьитӀинав вас холев ватула, гьелдаса цебе рослъадуца юкъун йикӀана ясги. Хадуб кварилъиялъ рехун течӀо гьезул хъи зан. 1944 соналъул июлалда Изумруди хъе фронталдасан извещение бачӀана рос араб бакӀ лъачӀого тӀагӀанилан. Амма кварилъиялда екизайизе кӀвечӀо гӀолохъанай чӀужугӀадан. № 5 школалда цин учительницалъун, хадуй директорлъун хӀалтӀулаго гьелъ бихьизабуна хӀатталдаса ун цӀикӀкӀараб захӀмат бокьиги тӀад къараб ишалдехун жавабчилъиги. 1944 соналъул марталда Изумруд ХӀажиевна т1амуна лъай кьеялъул Наркомалъул заместителасул хъулухъалде. Гьеб заманалда гьей гӀумро гьабизе гочана МахӀачхъалаялде. Гьение ячана гьелъ Меседоги гьитӀинай ясгун цадахъ. ГӀемерал соназ Изумрудица тӀалаб-агъаз гьабуна яцалъул, рес кьуна гьелъие Москвалъул кванил промышленносталъул тӀадегӀанаб школалде лъай босизе ине. Хадуб Меседо ХӀажиевналъ нухмалъи гьабулеб букӀана Дагъистаналъул кванил промышленносталъул министерствалъе.

(Ахир 4 гьумералда)

Ахихъан

Районалъул газета

№ 44 (7184)

30 октябрь 2015 сон

3 гъумер

2015 соналъул 29 июлалда РФялъул гъулбасараб указалда рекъон Россиялде биччаларо Евросоюзалдаса, СШАялдаса, Канадаялдаса, Австриялдаса ва Норвегиялдаса къайи. Дагъистаналъул таможниялъ гьеб рахъалде кIвар кьола.

Дагъистаналде гьединаб къайи ва нигIматал рачIин гIемер гьечIониги, камуларо закон хвезабиялъул хIужаби. Масала, МухIарамкенталъул таможенияб посталдасан республикаялде гьукъараб къайи баччиялъул 36 хIужа ккана.

Унсоколо район гIуцIун - 80 сон

Балахьуни

(Чабхъадулазул росо)

ЦIех-рехазул баяназда рекъон ва росу сверухъ рухъа-хъвай гьарун ратарал тIагIалабазухъ балагьун, Балахьуни росу ккуралдаса гIага-шагарго I000 сонгIаги буго.

Росдал цIар бачIараб буго, гьезул биценалда рекъон, гьанжесеб Балахьуни росу бугеб бакIалде рачIарал чанахъабаздасан. Гьел рукIун руго гъажарал – гьанжесеб Азербайджаналъул Белокани абулеб росулъа. Рохьаз ккураб ва гIалхул хIайванал гIемераб гьаб жаниблъиялда хъошал гьарун чIарал гъажарал-чанахъабаз жидерго Белокани росдал цIар Балахьуни росдадаги лъун буго. Гьелдасан бачIараб букIине ккола Балахьуни абураб цIарги.

Балахьуни росу гIун бачIиналъул ва гьелда цIар лъеялъул хIакъалъулъ цоги батIияб пикру буго бакIалъулаб край лъазабулев чи, росдал школалъул учитель Расул МухIамадовасул. Гьес абулеб буго: «Балахьуни росу кквеялъе руго батIи-батIиял биценал. Амма гьезул аслияллъун дида рихьула:

I. Балахьуни – баллада нахъа «Хьуни» бакI, ай ккуни. Ккураб бакI.

2. Азербайджаналъул магIарулазул Белокани росулъа, кIиго тухумалда гьоркьоб тушманлъи ккейгун, апараглъун бачIараб тухумалъ лъунила росдае кьучI,-абураб бихьизабиги буго.

Балахьуни гурони цогидал бакIазда лъаларел кIалзул гьунаралъул асараз ги, масала, «Чанахъан КъурахIма», «Богъур» гIадал маргьабаз, кицабаз ва абиязги нугIлъи гьабула инсанас чан гьабун бетIербахъи гьабулеб, жеги гIалхул хIама инсанас жиндиего мунпагIаталъе хIалтIизабизе мутIигI гьабичIеб заманалдаго росу ккун букIин.

«Агъалда» абулеб бакIалда I966-I967 соназда школлъималазгун цадахъ учительзабаз гьабураб архиологиялъул цIех-рехалъ гьенир хабалалъ ратарал чIоразда тIогьир рукIунел алатазул (наконечник) хал гьабигун баянлъула гьел розол, пахьул гьарурал рукIин. Историказул баяназда рекъон гьел рукIине ккола нилъер къарнуялде щвелалде I00-200 соналъ цебе. ГIенкIкIетIа абулеб бакIалда батун буго ганчIил бекIкIун гьабураб рагьумахIу. Росу сверухъ ругел цIакъго некIсиял хабалазул хIисаб гьабураб мехалда гьаниб росу ккун букIине кколеб буго бищунго дагьалдаса Кавказалъул Албания пачалихъ букIараб заманалдаго (IV в. до н. э.).

Гьединго тIоцебе росу ккунилан абулеб буго ГохIккун бакIалъул хабалазул борхалъиялъул хIисаб гьабуни, Дагъистаналда Абулмуслим шайихас исламияб дин тIибитIизабизе байбихьараб заманалдего. Гьединаб куцалда гIага-шагарго Балахьуни росдаца I800 ялдаса ц1ик1к1ун сон бан буго.

Белехьдерил аслияб бетIербахъи букIун буго габани гIезабун гьелъул ххам беси, цIоко-тIехьалдаса лакай гьабун гьелъул хьитал, мачуял, тIингъал гьарун гьел ричизе хьвади. Белехьдерил цIоко-тIехьалъул хIалтIи КIудияб ВатIанияб рагъул саназдаса хадубги гIатIидго тIибитIараб букIана».

НекIогоялдаса Балахьуни росдал гIадамаз аслияб магIишат гьабулеб букIун буго гьеб ракьалъе рекъон ккола цIоросаролъ бекьун ва гIи-цIаниги чIегIербоцIиги хьихьун. МагIаруллъуде къараб белехьдерил бакIалда гьелъие ресал руго. Гьелдаса гIемер заман ун хадуб белехь дагь-дагьккун ахихъанлъиялде ругьунлъана ва мугIрул ракьалдаса пайдаги босулаго картошка, бугIа, ролъ гIезабизе байбихьула.

Доб заманалда дагь-дагьккун белехьдерил гIадамазда гьоркьоб бижун бачIун буго тухумчилъи. Росдал гъоркьиябги тIасиябги кIиябго авалалда гьоркьоб байбихьун буго тунка-хIусиял: кIиябго авалалъул гIадамал цоцаде тIаде кIанцIулаан, цоцазул давла бахъулаан, боцIи хъамулаан.

Росдал гIадамазда гьоркьоб гьединаб вацлъиялъулаб гуреб гьоркьоблъиялъе ахир лъун буго XVII векалъул бахIарчи Мусал ГIадалас росдае цебехъанлъи гьабизе байбихьаралдаса. Мусал ГIадалав вукIун вуго чабхъадулазул цевехъан ва гIадамазда гьоркьоб рагIи билъарав чи. Гьес белехьдерил росдал гIолохъабазда цадахъ цогидал НахъбакIалъул гIолохъабиги цолъизарун дандечIей гьабулеб букIана хундерил ханзабазде.

Гьес ханзабазул зулмабазде дандеги ун НахъбакIалъул гIадамаздаса тIаса рехана цIулал рохъоялде гIунтIун тIад лъун букIараб магъало. Гьеб киналъукьго къуркьуларев Мусал ГIадаласдаса къисас босичIого течIо ханзабаз. Гьев чIвана Хунзахъа ГIумаханасги гуржиязул ИлекIи ханасги гьоболъухъги ахIун, гьидерил Хочбар гIадин, рекIкIаб куцалда.

Мусал ГIадаласул гIумроялъул, цIоралде гьарурал гьесул чабхъеназул ва бахIарчиял ишазул хIакъалъулъ гIемерал биценал руго. Жеги лъабкъоабилел соназдаго Балахьуниса учитель-литератор АхIмад НурмухIамадовас гьел киналго данде гьарулел ва биценазул хасаб тIехь гьабулеб букIана. ГIумру къокъав чи вукIун вуго, гьеб анищ рагIалде бахъинчIого хутIана гьесул. БахIарчиял умумал кIочене бегьуларо. Щиб лъалеб, АхIмадил анищ тIубазабулев чи ватизе бегьула Балахьунив.

Кавказалъул рагъул соназда Шамилил аслияб мугъчIвалеб бакIазул цояб букIана Балахьуни. Гьениса вукIана имамзабазул бищунго ритIухъав наибзабазул цояв Балахьуниса Муса. Доб заманалъул лъугьа-бахъиназул биценал – Генуса ХIасаниласул вас, Къарахъа МухIамадтIагьирил хъвай-хъвагIаязда гIемер дандчIвала Мусал бицунел бакIал. Рагъда жинцаго жигараб гIахьаллъи гьаби гуребги, Мусаца Шамилие кумекалъе рахъинарулаан росдал гIадамал ва гьес бакIарулаан росулъа аскаралъе квание тIощелги чуязе кIалцIи-херги.

Балахьуни росулъ вукIана имам ГъазимухIамадил вас, цIар рагIарав гIарабист Ярагъиялдаса МухIамадил ясалъул вас ХIасан Алкъадари. Гьев вукIана машгьурав гIалимчи ва гъваридав пикручи. Дагъистаналъул некIсияб тарихалъул хIакъалъулъ ХIасаница хъван буго «Асари Дагъистан» абураб кIудияб гIелмияб хIалтIи. Гьеб ккола гьесул анцI-анцI къиматал хIалтIабазул цояб.

КIудияб Октябралъул революция ккезегIан, магIарулазул цогидал росабалъго гIадин, белехьги рукIана лъай гьечIолъиялъ нахъе ккарал ва язихъго бетIербахъи гьабулел гIадамал. Гьенив вукIинчIо цониги гIурус мацI лъалев яги хъвазе-цIализе бажарулев чи. БукIинчIо гьединго росдал гIадамазе медицинаялъул кумек. ГIажамалъ ва гIарабалъ хъвазе лъалаан росдал дибирасда. Кагъат цIализе яги унтарасе дару гьабизе чи вачине Хунзахъе яги цоги бакIалде ине кколаан.

КигIанго гьедин букIаниги бокьун ва рохха-хинлъун къабул гьабичIо белехьдерица Совет власть. Гьениса гIицIго кIиго чи – ХIамзаев МухIамадги ГIубайдулаев МухIамадги гIахьаллъана Дагъистаналда рукIарал граждан рагъазулъ. Гьелъие гIиллабиги рукIана. Доб заманалда ХIоцоса Нажмудинил рахъалда чIун большевиказде данде вагъулев вукIана Балахьуниса устар Мусал МухIамад. Гьес тIолабго белехьги жиндаго хадур ахIун рукIана, исламалъул гIурччинаб байрахъалда гъоркь рукIун рагъизе.

Дагъистаналда Совет власть бергьун хадуб, магIарулазул цогидал бакIаздаго гIадин, Балахьунибги гIуцIарухъанлъиялъул хIалтIабазде байбихьана. Кутакалда тIаделъун рукIана росдал гIадамал материалиябгун культурияб рахъ борхизабиялде, хъвазе-цIализе лъангутIи лъугIизабиялде.

КигIанго большевиказдехун рокьукъго балагьулел чагIи белехь рукIаниги, цIияб гIуцIи гьез байбихьана росулъ тIоцебе партячейка гIуцIиялдасан. Гьеб гIуцIана I927 соналда. ТIоцере партиялъул кьеразулъе лъугьана М. МухIамадгъазиев, И. ГIабдулаев, Г. СалихIов, М. ГIабдулаев ва цогидалги. Партячейкаялъул тIоцевесев секретарьлъун вукIана МухIамадгъазиев МухIамад.

Лъабго сонидасан гIуцIана комсомолалъул ячейкаги. МухIамадгIалиев Жамалудин вукIана гьелъул тIоцевесев секретарьлъун.

I936 соналда Балахьуни тIоцебе колхоз гIуцIана В. В. Куйбышевасул цIарги лъун. Гьелъул тIоцевесев председательлъун вукIана Гъазиев МухIамад.

Байбихьуда мискинаб букIана колхозалъул магIишат. Гьеб соналъ колхозалде лъугьана 26 чи. I30 гIи-цIаниги,ункъго оцги, лъабго гIакаги, цо гIорцIенги букIана гьезул. БукIинчIо гIи-боцIиялъе ферма, колхозалъул правлениялъе концелярал. Кинабго букIана хассаб бетIергьанлъиялъул минабахъ.

Дагъистаналда коллективизация гьаби киса-кибего унеб заманалда белехьги гьоркьор течIо гьелъ. ГIуцIана унго-унгояб колхоз ва росулъ гьелъул членаллъун лъугьинчIел рукIинчIо. Колхозияб производство цебе бачиналде буссинабун букIана Балахьунибги кинабго къуват. Цо заманалда гучалда цебе тIуна магIишат, колхозчагIазул рес буголъи лъикIлъизе лъугьана. БукIана замана колхозалда 6I4 чIегIерхIайван, 2I74 бетIер гIи-цIаназул, I75 найил тIала, лъикIго бачIин кьолел ахалги хурзалги рукIараб. Балахьуни гIадаб гьитIинаб росдае гIураб магIишат букIана гьеб, гьанже хадуб биххизабичIебани.

БецIлъиялдаса канлъуде рачIун битIун гIумру гIуцIизе тIаделъараб заманалда багъарана КIудияб ВатIанияб рагъ. Белехьдерил росулъа I35 чи ана Гитлерилаб фашизмалде данде рагъизе. Гьезул 8I чи тIад вуссинчIо ва гьел росдае камуна. Амма ВатIан цIунулаго бихьинчилъиялда рагъана АбулхIасанов ГъазимухIамад, Пирбудагъов Гъазичу, СагIидов ИсхIакъ, ГIабдулмуслимов ХIажи гIадал гIолохъаби. Белехьдерида даимго ракIалда руго гьел. Гьезул цIарал лъурал некIого гьезул ригьде рахун рукIаниги, рагъда камуразухъ бараб чIегIер жеги бахъичIелги дандчIвала Балахьуни.

Жакъа бицине ккелин кколаро Балахьуни росу хисунги цIилъунги бачIараб куцалъул.

Балахьуни росу ккола биологиялъул гIелмабазул доктор, академик ГIабдурахIманов Гъайирбегил ва-тIан.

М. Саг1адулаевасул

«Ансадерил свералаби» т1ехьалдаса.

Къанагlатаб бажариялъул гlадан

I947 соналда Изумруд тIамуна гьанжего гьанже гIуцIараб руччабазул педагогикияб институталъул директорлъун. Дагьаб къуват кьечIо гьелъ гIолохъанал ясал-магIарулал цIализариялъе. Ине кколаан бищунго рикIкIад ругел магIарул районазде, гара-чIварулаан, бичIчIизабулаан магIарулазда лъай босичIого чара гьечIилан. ТIоцересел соназдa магIарул ясал институталде росулаан экзаменги гьабичIого. Студентазе йокьулаан жидерго гIолохъанай директор, кIочон течIо гьезда гьей жидерго цIали лъугIун хадубги.

I953 соналдаса нахъе Изумруд ХIажиевналъул тIолабго творческияб хIалтIи бухьараб букIана культураялъулгун-лъай кьеялъул учреждениял гIуцIиялда. ХIалтIуе гьелъул бугеб бажариги бихьун, гьей тIамуна Дагъистан АССРалъул Министрзабазул Советалда цебе бугеб искусствалъул ишазул рахъалъ Управлениялъул начальниклъун, культуралъул Министерство гIуцIаралдаса нахъе абуни культураялъул министрасул тIоцеесей заместительлъун.

I955 соналъул I январалдаса нахъе гьей ккола культураялъул министр. БихьизабичIого гIоларо Дагъистаналъул культура цебе тIезе лъугьана 60-абилел соназдa. ГIицIго гьел соназдa республикаялда рагьана I02 росабазул клуб ва библиотека, Табасараназул халкъияб театр, Дербенталда 2 халкъияб театр, республикаялъул культпроссветучилище, художественнияб училище, МахIачхъалаялда «Октябрь» ва «Россия» кинотеатрал. Изумруд ХIажиевна культураялъул министрлъун хIалтIулел соназдa гIуцIана гьайбатаб ва машгьураб «Лезгинка» ансамбль. Жидерго мемуаразда республикаялъул цере рукIарал руководительзабаз бихьизабулеб буго гьанже дунялалдаго машгьураб гьеб ансамбль «Лезгинка» гIуцIиялъулъ Губахановалъул жиндирго букIараб гIахьаллъиялъул. «Дагъистан: Дир рокьи ва къисмат»,-абураб жиндирго тIехьалда Шагьрудин МухIмадович Шамхаловас бихьизабулеб буго гьеб кьурдабазул ансамблялъе нухмалъи гьабизе Тахо Израилов ахIизе ккеялъул суал гьелъул жиндирго хIаракатчилъи букIанилан. Гьес хъвалеб буго: Дагъистаналъул руководительзаби рукIана Москвалда Туркмениялъул культураялъул искусствалъул Декада тIобитIулеб заманалда. Чайковскиясул цIаралда бугеб залалда тIобитIулеб букIараб ансамлялъухъ балагьизе ахIун рукIана дагъистаниял. Гьеб ахIиялъул гIуцIарухъанлъун йикIана Тахолгун лъай-хъвай бугей ва Дагъистаналде – ВатIаналде гьев тIад вуссинавиялъул гара-чIвари гьабизе бокьарай И. ХI. Губаханова. Концерт лъугIун хадуб нижеде аскIове вачIана Тахо, нижеца ракьцоясда баркана. Гьелдаса хадуб Даняловас ахIана Тахо, Г1умаханов, дун ва Губаханова «Москва» гостиницаялда букIараб жиндирго номералде. Гьениб ккана Тахо ватIаналде тIад вуссине чара гьечIого хIажат букIиналъул хIакъалъулъ официалияб гара-чIвари.

КIудиял захIмалъи дандчIвана Дагъистаналъул хIукуматалда кьурдул ансамблялъул закониябго куцалда хъвай-хъвагIай гьабулаго. Москвалда гьеб гIуцIизе ине ккана дун. Амма Дагъистаналъул нухмалъулез кинабго жо гьабуна захIматал шартIазда хIалтIи гIуцIулаго. ГIолохъанаб ансамблялъе гIарцулаб кумек гьабуна Совнархозалъул руководствоялъ, гIемерал кьурдухъабазе щвана квартираби бищунго лъикIал минабахъ МахIачхъалаялда. «Лезгинка» ансамбль законияблъун гьаби хираго чIана Изумруд ХIажиевналъе. Гьелъие щвана чанго выговор ва тIадчIун тIалаб гьабуна «Лезгинка» биххизе тезе бегьуларилан, гьедин ритIухъ гьабун тIубазабуна Москвалдаги МахIачхъалаялдаги хIукуматалъул даражаялда гьеб суал.

Культураялъул министрасул хъулухъалда йигей заманалда И. ХI. Губахановалъ кинабго рахъалъ квер бакъана республикаялъул творческиял къуватал цере тIезаризе, улкаялъул театразда миллиял студиял гIуцIизе, художествалъул ва культураялъул лъай кьеялъул училищаби рагьия лъе. Гьедин магIарулазул студиялъул гIолохъанаб гIел цIализаруна Тбилисиялда, кумыказул студиялъ – Москвалда Щукинил училищеялда, даргиназул – Ереваналда. Жакъагицин ракIалде щвезабула Авар театралъул цо-цо хIалтIухъабаз жидерго кIиабилей эбеллъун рикIкIуней Изумруд ХIажиевна. ХIурматалда рехсола гьелъул цIар Манашир Якъубовас, Мурад Кажлаевас ва цогидазги.

КIудияб хIалтIи гьабуна Изумруд ХIажиевналъ I960 соналъул февралалда Москвалда Дагъистаналъул искусствалъулгун литературая лъул Декада тIобитIиялъе. Гьеб заманалда кидагоялдаса цIикIкIун жигарлъизарун рукIана театразулги, творческиял коллективазулги художествалъул хIаракатчагIазулги хIалтIи. Гьелде къаси-къад чIечIого хIадурлъун рукIана, хIадур гьарун рукIана цIакъго берцинго рукъарал костюмал, гьелъул хIасилалда Москвалда тIобитIараб Дагъистаналъул культураялъулгун искусствалъул Декада ана бергьенлъиялда.

Совет Союзалъул лъикIал хьвадарухъабаз, актераз, культураялъул хIаракатчагIаз лъикIаб къимат кьуна Дагъистаналъул артистазе, художниказе, хьвадарухъабазе.

Хадуб республикаялъул кинофикациялъул управлениялъул начальниклъун хIалтIулаго гьелъ дагьаб хIалтIи гьабичIо бакIалъулал киностудияби гIуцIиялъул ишазе. Гьелъул кумекалдалъун Свердловасул, Грузиялъул, киностудияз рахьана Расул ХIамзатовасул, А. Абубакарил асараздасан кинофильмал.

Пенсиялде ун хадуй Изумруд хIалтIана тарихияб гун архитектураялъул музеялъул директорасул замлъун. Гьенибги гьелъ бихьизабуна музеялъул ишалъе жиндирго бугеб бажариги махщелги.

ГIемер соназул ва ракI бацIцIадаб хъулухъалъухъ Изумруд ХIажиевна мустахIикълъана пачалихъалъул гIемерал шапакъатазе, гьелдаго цадахъ ХIурматалъул гIаламаталъул лъабго орденалъе, цогидалги медалазе ва ХIурматалъул грамотабазе.

Гьединал гIадамал рукIинчIелани Дагъистана лъул тарихги гьадинаб гьвангъараб ва гьайбатаб букIинароан. ГIумруялдаса гьел ратIалъи гьеб ккола тIолабго нилъер обществалъе ккараб кIудияб камиллъун. Ва жакъа нилъеца хал гьабизе ккола гьез нахъа тараб нухалъул ва нилъеда кIочене бегьуларо гIагараб Дагъистанги гьелъул цIарги гвангъизабиялъун бихьулеб захIматалде рачIинчIого гIагараб республикаялъе хъулухъ гьабулаго къуркьи гьечIел, яхI баччарал, чаран кьуру гIанги къвакIарал, гьайбатал руччабазул гьунарги бажариги.

Д. КАБАРДИЕВА.

Районалъул администрациялъ, государствениял учреждениязул ва общественнияб хъулухъ гьабиялъул хIалтIухъабазул профсоюзалъул комитеталъ гъваридаб пашманлъиялдалъун зигара балеб буго социалияб рахъалъ гIадамал цIуниялъул управлениялъул начальникасул ишал тIуралев ГIали ХIамзатовасда, яц ПатIиматида ва тIолабго гIагарлъиялда къокъидго унтиги чIван

ГIусман

Аллагьасул къадаралде щвеялда бан. Аллагьас гьесие алжан насиб гьабун батаги.

Инхоса ГIалихIажияв гьавун - 170 сон

ГIакъилал жугьаби

Жиндир гIайиб гIемер бугес гIадамазда бугьтан лъола,
ГьечIеб бугьтан чиясда лъун, чан мацI квешав къосун холев.
* * *
Квешав чигун къацандуге, къисматалъулъ мекъи кколин,
Къадараб жиндирго бицун, дуде ахIун яхI рехулин.
* * *
Бищун гIемер гIелмуялда, гIадан чIухIи какун буго,
Каву кIалтIа чияхъ гIин бан, гIагIадулел дир къавм гуро.
* * *
ТIасан вихьун гIадан каки, квешаб гIадат гIадамазул,
ГIумруялъул кинабго рахъ, кквезе тIадаб щивав чияс.
* * *
Багьана гьечIого гIадангун барщи,
Бищун кIудаб мунагь Аллагьас бицун.
Гьеб къосараб уммат рикIкIадги хутIун,
Халкъ разиго букIин кIудияб талихI.

ФСБялъул генерал-майорасул юбилей

Гьал къоязда СЮТалъул коллектив щвана республикаялъул туризмалъул ва край лъазабиялъул централда бугеб КIудияб ВатIанияб рагъул музеялде. Аслияб мурадлъун букIана ТОКСалъул музеялде щвей. Гьал къоязда республикаялда унел руго ТОКСалъул командир, ФСБялъул генерал-майор ГI. М. МуртазагIалиев гьавун 90 сон тIубаялда хурхарал рагьарал дарсал, бихьинчилъиялъул дарсал, классалъул сагIтал, музеялде ин, кучIдузул конкурсал ва гь. ц.
* * *

Гьебго лъугьа-бахъиналда хурхун СЮТалда тIобитIана Унсоколо росдал школазул цIалдохъабазда гьоркьоб пасихIго кучIдул цIалиялъул конкурс. Гьайбатав инсан ГIумар МуртазагIалиевичас 90 сон тIубаялде сайгъат гьабураб тадбир гьениб лъимализе пайдаяб куцалда ана.

Газета основана 1937 г.

УЧРЕДИТЕЛЬ: Администрация Унцукульского района

Ответственный Гусейн ГУСЕЙНОВ

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору и сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД

Регистр. Пи № ТУ05-00284 от 20 марта 2014 г.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность, представленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются.

Адрес редакции:
51373
Унцукульский район
с. Унцукуль
ул. Мустафаева 28

Телефон редактора
55-63-07
sadovoduns@yandex.ru

Адрес издателя:
г. Махачкала
«Дом печати» ул. Акушинского 21

Подписано в печать 29 . 10. 15 г. 17, 10
фактически -17.20 мин.
....
Газета выходит 52 раз в год
на аварском и русском языках
Тираж - 1500 экз.